

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Костюченко Н.М., Мареха І.С.

Проблема забезпечення стійкого розвитку лежить у площині трьох базових сфер: соціальної, економічної та екологічної.

У центрі концепції стійкого розвитку – збереження людини як біологічного виду та прогресивний розвиток її як особистісної сутності.

Вихідними цілями такого розвитку є:

- ✓ збереження і відтворення природних ресурсів, біологічного і ландшафтного різноманіття та генетичного фонду живої природи;
- ✓ створення умов для життя людей у чистому середовищі;
- ✓ економічне зростання, функціонування ефективної економіки, раціональне споживання природних ресурсів.

Можна стверджувати про два вектори даного розвитку: у просторі, або «справедливість» всередині покоління (географічна чи соціальна диференціація), та у часі, або «справедливість» між поколіннями.

Перший напрям стосується політики – під «справедливістю» всередині покоління мається на увазі рівність між націями.

Другий напрям вбирає соціальні інститути.

Інституції – це «правила гри» в суспільстві. Інституції являють собою комплекс офіційних та неофіційних обмежень та визначають шлях, що їм буде прямувати суспільство у часі. Офіційні правила можуть змінюватися шляхом прийняття політичних або юридичних рішень. Неофіційні обмеження являють собою звичаї, традиції та кодекси поведінки. Інституції – це соціальні правила, які регулюють стабільні зразки поведінки в соціальній сфері.

Існують три види інститутів:

- ✓ системи прийняття рішень (ринок, демократія, ієрархія, система переговорів);
- ✓ норми, традиції, звички;
- ✓ організації (держава, корпорація, сім'я).

Є помітним кумулятивний ефект впливу соціальних інститутів. Наприклад, довгий період демократичності призводить до кращої демократичності сьогодні.

Інституціональний фактор має вагомe значення при переході до стійкого типу економічного розвитку.

Втручання держави у вирішення екологічних проблем, а також цілі, принципи і економічні механізми такого втручання запроваджуються екологічною політикою країни затверджуються у природоохоронному законодавстві.

Об'єднання, фірми, сім'ї устанавлюють договірні правила шляхом підписання приватних договорів, діючих в рамках законодавства.

Корпорації та фірми, що орієнтовані на експорт продукції, розробляють власну внутрішню політику, яка відображає їхні цілі по відношенню до збереження природних ресурсів і зменшення шкідливого впливу на оточуюче середовище.

Однак інституціональний розвиток більше не являє собою процес нарощування потужності тільки суспільних інститутів (які посилюються домінуванням держави і слабкістю суспільної участі), а також являє собою процес розвитку приватного сектору і недержавних організацій.

Перехід до стійкого розвитку потребує екологічного мислення, нових підходів до розробки соціально-економічної стратегії і держави, що спирається на цільові орієнтири – індикатори.

У загальному вигляді індикатором є засіб, який спрощено характеризує певну ситуацію, що є частиною складного комплексу або системи.

Інституціональними індикаторами є наступні:

- ✓ урахування питань екології й розвитку в плануванні і управлінні для стійкого розвитку;
- ✓ національні механізми й міжнародне співробітництво для створення потенціалу стійкого розвитку у країнах, що розвиваються;
- ✓ міжнародний інституційний порядок;
- ✓ міжнародні правові механізми;
- ✓ інформація для прийняття рішень;
- ✓ посилення ролі громадськості.

В умовах глобалізації, яка сьогодні є не прогнозованим та неконтрольованим процесом, треба знати, наскільки людство в змозі змінити основний напрямок свого розвитку і забезпечити собі стійке майбутнє.